

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.007.01.2021

Pani
Aurelia Bogusława Michałowska
Mazowiecki Kurator Oświaty
Al. Jerozolimskie 32
00-024 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/021 Funkcjonowanie szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty w Warszawie ¹ , Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Aurelia Bogusława Michałowska, Mazowiecki Kurator Oświaty, od 14 marca 2016 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez kuratoriów oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19
Okres objęty kontrolą	Lata 2020 – 2021 (do dnia zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Monika Popławska – doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWA/61/2021 z 19 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej także: Kuratorium.

² Dalej także: Kurator, Mazowiecki Kurator, MKO.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

W latach 2020-2021 Kurator wspomagał pracę szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19 poprzez organizację wideokonferencji i spotkań dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych województwa mazowieckiego, współorganizację webinarium adresowanych do kadry nauczycielskiej oraz bieżące przekazywanie i publikowanie na stronie internetowej Kuratorium niezbędnych informacji, w tym materiałów edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli i dyrektorów szkół, poradników, zawierający przykładowe metody pracy z uczniami, informacji o zmianach w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania jednostek oświatowych. Monitorowaniem, zarówno w zakresie ustalonym przez Ministra⁵, jak i z własnej inicjatywy, objęto przyjęte przez szkoły rozwiązania dotyczące kształcenia na odległość. Kurator prawidłowo sprawował nadzór pedagogiczny nad szkołami w obszarach wynikających z wytycznych Ministra, a sporządzony na rok szkolny 2020/2021 plan nadzoru pedagogicznego spełniał wymogi określone w rozporządzeniu.

Kurator współdziałał z placówkami doskonalenia nauczycieli i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w realizacji potrzeb doskonalenia nauczycieli w zakresie zdalnego nauczania oraz wsparcia w zakresie bezpieczeństwa psychicznego i emocjonalnego nauczycieli, uczniów i ich rodziców w sytuacji zagrożenia COVID-19. W celu rozbudowy sieci doradztwa metodycznego w województwie mazowieckim Kurator organizował nabory na doradców metodycznych. MKO współpracował z organami administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego, a także jednostkami samorządu terytorialnego i służbami sanitarno-epidemiologicznymi, na rzecz wsparcia szkół w czasie epidemii COVID-19. Do Kuratorium nie wpłynęły skargi ani wnioski związane z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z wytycznymi Ministra⁶ nadzór pedagogiczny sprawowany przez kuratora oświaty powinien być ukierunkowany na wspomaganie szkół i placówek we wdrażaniu optymalnych rozwiązań umożliwiających tym jednostkom pracę w zmienionych warunkach (z wykorzystaniem metod pracy i technik kształcenia na odległość). W okresie objętym kontrolą MKO realizował następujące działania wspomagające dyrektorów szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19:

- w lutym i w marcu 2020 r.⁷ zorganizowano spotkania informacyjne z dyrektorami szkół i placówek oświatowych w związku z pojawiającymi się w niektórych krajach przypadkami zachorowań na COVID-19, w tym z udziałem służb sanitarno-epidemiologicznych⁸, na których omawiano m.in. zasady zapewnienia bezpiecznych warunków kształcenia oraz wytyczne w tym zakresie Głównego Inspektora Sanitarnego (GIS), Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji;
- w marcu, kwietniu i czerwcu 2020 r. przesłano do dyrektorów szkół i placówek województwa mazowieckiego pisma dotyczące m.in. rekomendacji w zakresie

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Minister Edukacji Narodowej do 1 stycznia 2021 r., a następnie Minister Edukacji i Nauki. Dalej także: Minister, Minister Edukacji.

⁶ Pisma Nr DKO-WNP.4092.33.2020.EL(2) z 25 marca 2020 r. i Nr DKO-WNP.4092.61.2020.EL z 29 października 2020 r.

⁷ Spotkania zorganizowano 28 lutego 2020 r. w rejonie warszawskim i w delegaturach Kuratorium (wg ustalonego harmonogramu) oraz 3 marca 2020 r. w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia w Warszawie.

⁸ Według danych z 28 sierpnia 2020 r. zorganizowano 50 spotkań/wideokonferencji z dyrektorami szkół i placówek, w których uczestniczyli Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni.

profilaktyki zdrowotnej, realizacji kształcenia na odległość, weryfikacji dokumentów wewnętrznych w kontekście dostosowania oceniania wewnątrzszkolnego do sposobu realizacji zadań, równomiernego dziennego obciążenia ucznia zajęciami, opracowania organizacji pracy szkoły, przygotowania arkusza organizacji w okresie pandemii, organizacji egzaminów ósmoklasisty, maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i egzaminu zawodowego⁹;

- na stronie internetowej Kuratorium opublikowano m.in.: rekomendacje dotyczące materiałów edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli i dyrektorów szkół, wspierania uczniów i przekazywania im materiałów do samodzielnej pracy w domu (13 marca 2020 r.); poradnik dla szkół „Dane osobowe bezpieczne podczas zdalnego nauczania” (31 marca 2020 r.); poradnik Ministerstwa¹⁰ „Kształcenie na odległość” (21 kwietnia 2020 r.);
- w kolejnych miesiącach zorganizowano wideokonferencje¹¹ i wideonarady skierowane do dyrektorów szkół i kadry pedagogicznej, których tematy wynikały z bieżących potrzeb. Przykładowo: 30 kwietnia 2020 r. – wideokonferencja z dyrektorami publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych „Wznowienie stacjonarnej pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych”, na której podsumowano bieżące sprawy związane z działalnością placówek w okresie ograniczenia ich funkcjonowania, współpracy poradni ze szkołami, wznowienia pracy poradni w trybie stacjonarnym i omówienia zasad funkcjonowania w sytuacji zagrożenia COVID-19 (ok. 120 uczestników/wyświetleń); 5 maja 2020 r. – wideokonferencja dla dyrektorów przedszkoli i szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi, organów prowadzących dotycząca uruchomienia pracy przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach (ponad 3 tys. uczestników/wyświetleń); 15 czerwca 2020 r. – wideokonferencja z dyrektorami szkół podstawowych „Bezpieczeństwo organizacji egzaminu ósmoklasisty – problem masowych maili z informacją o zagrożeniu bezpieczeństwa w szkole” (1 562 uczestników/wyświetleń); 26 sierpnia 2020 r. – wideokonferencja z dyrektorami szkół i placówek oświatowych oraz organami prowadzącymi dotycząca organizacji nowego roku szkolnego, realizacji nadzoru pedagogicznego (6 939 uczestników/wyświetleń); 8 września 2020 r. konferencja on-line pt. „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej” (106 uczestników); 16 i 26 października 2020 r. – wideokonferencje z dyrektorami szkół oraz organami prowadzącymi dotyczące nowych rozwiązań prawnych w zakresie nauki zdalnej i hybrydowej szkół ponadpodstawowych (odpowiednio: 1 576 i 2 598 uczestników/wyświetleń); w marcu i kwietniu 2021 r. wideokonferencje i wideonarady¹² dotyczące nowych obostrzeń i funkcjonowania szkół i placówek;
- zorganizowano/współorganizowano z placówkami doskonalenia zawodowego szkolenia on-line dla nauczycieli obejmujące tematykę nauczania zdalnego, np.: 24 marca 2020 r. webinarium poświęcone dostępnym dla nauczycieli narzędziom umożliwiającym pracę zdalną oraz Office 365 i Google; 28 sierpnia

⁹ Pisma Kuratorium z dnia: 5 marca 2020 r., 10 marca 2020 r., 25 i 26 marca 2020 r., 3 kwietnia 2020 r., 7 kwietnia 2020 r., 9 kwietnia 2020 r. i 1 czerwca 2020 r.

¹⁰ Ministerstwo Edukacji Narodowej do 1 stycznia 2021 r., następnie Ministerstwo Edukacji i Nauki. Dalej: Ministerstwo.

¹¹ Również we współpracy z placówkami doskonalenia zawodowego nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznych. Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczono linki, pod którymi są dostępne materiały z organizowanych wideokonferencji.

¹² Tj.: 12 marca 2021 r. – spotkanie online z dyrektorami szkół podstawowych w związku z zapowiedzią wprowadzenia nowych obostrzeń sanitarnych od 15 marca 2021 r. na terenie Mazowsza, omówienie organizacji nauki hybrydowej w klasach I-III (2562 uczestników/wyświetleń); 19 i 26 marca 2021 r. – wideokonferencje z dyrektorami szkół (druga także z dyrektorami przedszkoli) dotyczące funkcjonowania szkół i placówek oświatowych odpowiednio od 22 i od 29 marca 2021 r. (liczba uczestników/ wyświetleń odpowiednio: 2577 i 4068); 23 kwietnia 2021 r. – wideonarada z dyrektorami szkół dotycząca organizacji pracy w trybie hybrydowym klas I-III szkół podstawowych od 26 kwietnia oraz zapewnienia bezpieczeństwa podczas organizacji i przebiegu egzaminów: maturalnych i ósmoklasisty (ok. 2,5 tys. uczestników/wyświetleń).

2020 r. „Jak sobie radzić z kształceniem na odległość?” (ok. 3 tys. uczestników/wyświetleń); webinaria pt.: „Organizacja procesu wspomagania ucznia ze specjalnymi potrzebami w okresie pandemii” (25 marca 2021 r., 6 091 uczestników/wyświetleń), „Bezpieczeństwo danych osobowych w okresie kształcenia na odległość” (11 marca 2021 r., 9 390 uczestników/wyświetleń), „Uczeń bezpieczny w sieci – jak przeciwdziałać zagrożeniom online. Kiedy i jak reagować?” (4 marca 2021 r., 7 724 uczestników/wyświetleń).

(akta kontroli str. 193-311, 317-325, 672-684, 701-702)

Jak wyjaśnił Mazowiecki Kurator w związku z koniecznością wprowadzenia zdalnej edukacji w zakresie dotąd nie stosowanym w polskiej edukacji wspomagano dyrektorów szkół i placówek w nauczaniu zdalnym przekazując i upowszechniając na spotkaniach i konferencjach informacje o dobrych praktykach, w tym w organizacji kształcenia specjalnego dla uczniów w normie intelektualnej i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

(akta kontroli str. 588-589)

Ponadto od marca 2020 r. wizytatorzy przez cały okres ograniczenia funkcjonowania szkół na bieżąco telefonicznie udzielali dyrektorom jednostek oświatowych, rodzicom, organom prowadzącym informacji i wyjaśnień dotyczących zdalnego nauczania, w tym obowiązujących przepisów, organizacji pracy zdalnej, stacjonarnej, hybrydowej. Według danych orientacyjnych wizytatorzy udzielili co najmniej 2 tys. takich konsultacji indywidualnych. We wrześniu 2020 r. przeprowadzono 104 narady inauguracyjne rok szkolny 2020/2021 we wszystkich rejonach wizytacji (skierowane do wszystkich szkół objętych nadzorem pedagogicznym MKO).

(akta kontroli str. 207, 713-714)

W grudniu 2020 r. Kuratorium przeprowadziło monitorowanie zdalnego nauczania w szkołach województwa mazowieckiego (szczegółowo opisane w pkt. 2 niniejszego wystąpienia), z którego wynikało m.in., że dyrektorzy szkół w największym stopniu oczekują wspomaganie Kuratorium w zakresie bezpieczeństwa psychicznego i emocjonalnego uczniów podczas zdalnego nauczania. W styczniu 2021 r. Kuratorium zorganizowało dla dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, pedagogów konferencję on-line „Przywrócić radość życia – jak rozpoznać i pomóc osobie w kryzysie suicydalnym?” (ok. 2 tys. uczestników/wyświetleń).

(akta kontroli str. 197, 384-386, 772)

W ramach wspomagania szkół na stronie internetowej Kuratorium zamieszczano bieżące informacje dotyczące sytuacji epidemicznej COVID-19, w tym wytyczne Ministra Edukacji, Ministra Zdrowia, GIS, a także rekomendacje, informatory Ministerstwa Edukacji, zaproszenia na videokonferencje, webinaria dla nauczycieli organizowane przez placówki doskonalenia nauczycieli¹³ i inne podmioty¹⁴, informacje o materiałach edukacyjnych przeznaczonych dla dyrektorów szkół i placówek (polecane platformy, serwisy internetowe, przykładowe materiały do wykorzystania w pracy¹⁵) oraz poradniki dotyczące kształcenia na odległość i wykorzystywanych technologii cyfrowych i bezpieczeństwa podczas zdalnego nauczania¹⁶.

¹³ Np.: Bezpłatne szkolenie „Nauczyciel szkoły ćwiczeń w dobie nauczania zdalnego” (sierpień/wrzesień 2020 r.), bezpłatne webinaria z symulacji branżowych (listopad 2020 r.).

¹⁴ Przykładowo cykl darmowych szkoleń dotyczących zdalnego nauczania i wykorzystywania nowych technologii w tym procesie przygotowany przez Fundację w ramach projektu „Być jak Ignacy” (25.08 - 3.09.2020 r.); projekt szkoleniowy „Lekcja: Enter”.

¹⁵ Np. materiały do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnościami.

¹⁶ Poradniki Ministerstwa Edukacji: „Dobre praktyki dotyczące funkcjonowania jednostek systemu oświaty w okresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19” (zamieszczenie 26 sierpnia 2020 r.), „Kształcenie na odległość”, zawierający m.in.: przykładowe metody pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami, „Kształcenie na odległość w klasach I-III szkoły podstawowej” (18 listopada 2020 r.); poradnik Ministerstwa Cyfryzacji we współpracy z Państwowym Instytutem Badawczym NASK „Cyberprzemoc wiąże blokadę na nękanie”.

(akta kontroli str. 628-668, 670-700)

W styczniu i w lutym 2021 r. MKO zorganizował wideokonferencje¹⁷ adresowane do dyrektorów szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych i nauczycieli w związku z akcją szczepień dla nauczycieli i innych pracowników szkół i placówek oświatowych (w tym z udziałem przedstawiciela Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia). Ponadto Kuratorium koordynowało i wspomagało informacyjnie akcję szczepień nauczycieli, proces przeprowadzania testów na obecność koronawirusa wśród nauczycieli, rządowy program wsparcia 500 zł dla nauczycieli oraz pośredniczyło w przekazywaniu placówkom oświatowym środków ochrony indywidualnej.

(akta kontroli str. 193-198, 233-246)

2. W roku szkolnym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2020 r.) Kurator przeprowadził¹⁸, z wykorzystaniem arkuszy opracowanych w Ministerstwie, monitorowanie w 4 722 szkołach, co stanowi 80% planu nadzoru pedagogicznego. Monitorowanie przeprowadzono w następujących zakresach:

- realizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkole – w 1483 szkołach (64% planu nadzoru),
- przechodzenie uczniów ze szkół ogólnodostępnych do szkół specjalnych – w 462 szkołach, tj. 87% planu nadzoru,
- wspieranie potencjału rozwojowego uczniów i stwarzanie warunków do ich aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym – w 1370 szkołach, tj. 92% planu nadzoru,
- prowadzenie działalności innowacyjnej – w 1390 szkołach, tj. 88% planu nadzoru,
- wdrażanie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie – w 17 szkołach (77% planu).

Monitorowanie „Kształcenie u uczniów kompetencji kluczowych” nie zostało przeprowadzone w związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty wywołanym zagrożeniem epidemicznym.

Zgodnie z ww. wytycznymi Ministra (pkt 1 niniejszego wystąpienia) zawieszono do odwołania realizację planów nadzoru pedagogicznego na ww. rok szkolny, co oznaczało, że w tym czasie nie prowadzono planowych działań dot. kontroli, ewaluacji i monitorowania.

(akta kontroli str. 45-152)

W wyniku przeprowadzonego monitorowania sformułowano wnioski wskazujące na potrzeby w zakresie: wspomagania pracy dyrektorów szkół i placówek¹⁹ oraz planowania nadzoru pedagogicznego²⁰. MKO realizował wnioski z przeprowadzonego monitorowania poprzez m.in. organizowanie wideokonferencji, spotkań i szkoleń dla dyrektorów, nauczycieli, rodziców i uczniów (opisane m.in. w pkt.1 niniejszego wystąpienia), współpracę z placówkami doskonalenia

¹⁷ Tj. 8 stycznia 2021 r. (2 468 uczestników/wyświetleń), 10 lutego 2021 r. (3 181 uczestników/wyświetleń), 12 lutego 2021 r. (3 448 uczestników/wyświetleń).

¹⁸ Ustalono na podstawie Sprawozdania z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2019/2020, przekazanego Ministerstwu.

¹⁹ W zakresie: realizacji działalności innowacyjnej, wspierania potencjału rozwojowego uczniów i stwarzania warunków do ich aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym, organizacji kształcenia zawodowego; informowania dyrektorów szkół na temat zmian w przepisach prawa oświatowego poprzez zamieszczanie informacji na stronie internetowej kuratorium oraz podczas organizowanych porad i szkoleń.

²⁰ W zakresie: kontynuowania monitorowania w zakresie wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie; monitorowania w szkołach organizacji wsparcia dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zgodnie z wymogami określonymi w przepisach prawa oświatowego; kontynuowania monitorowania w zakresie realizacji działalności innowacyjnej.

przeprowadzenia kontroli planowej w zakresie obowiązkowego podziału na grupy na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego w oddziałach liczących więcej niż 26 uczniów, bowiem w części oddziałów szkół podstawowych nie dokonuje się takiego podziału.

zawodowego nauczycieli oraz z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. Ww. wnioski zostały uwzględnione w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021.

(akta kontroli str. 144-152, 154-173, 193-213, 512-518, 544-572, 582-588)

Monitorowanie i raportowanie Ministerstwu przyjętych przez szkoły rozwiązań oraz działań²¹ dyrektorów poszczególnych jednostek, było prowadzone w zakresie i terminach ustalonych przez Ministerstwo i obejmowało m.in.:

- diagnozowanie problemów z organizacją i realizacją kształcenia na odległość w podziale na typy szkół oraz przesyłanie propozycji ich rozwiązań,
- monitorowanie funkcjonowania szkół przez cały okres zajęć dydaktycznych (w zależności od sytuacji epidemiologicznej),
- sposoby realizacji kształcenia, formy komunikacji dyrektorów szkół ogólnodostępnych i specjalnych z rodzicami oraz uczniami (poinformowanie o zmianie trybu pracy szkoły, ustalenie sposobu oraz trybu konsultacji),
- dane dotyczące samorządowych i nie samorządowych szkół podstawowych, w których wznowiono funkcjonowanie klas 1-3 i organizowano konsultacje dla uczniów klas 4-8 (maj/czerwiec 2020 r.),
- organizację przez szkoły i placówki systemu oświaty zajęć rewalidacyjnych, rewalidacyjno-wychowawczych, wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w bezpośrednim kontakcie dziecka/ucznia z osobą prowadzącą te zajęcia,
- frekwencję uczniów/wychowanków placówek i szkół specjalnych, poradni (marzec/kwiecień 2020 r.), frekwencję uczniów klas I-III na zajęciach stacjonarnych (luty-marzec 2021 r.),
- dane liczbowe o abiturientach cudzoziemskich, którzy w okresie pandemii powrócili do krajów pochodzenia w kontekście ich przystąpienia do egzaminów zewnętrznych (kwiecień i maj 2020 r.), sposoby realizacji zajęć dla cudzoziemców (listopad 2020 r.),
- frekwencję uczniów klas 1-3 na zajęciach stacjonarnych (luty-maj 2021 r.),
- formy wsparcia udzielonego uczniom i rodzicom w trakcie ferii zimowych.

(akta kontroli str. 387-478)

Od 7 do 10 grudnia 2020 r. Kuratorium przeprowadziło monitorowanie zdalnego nauczania w szkołach województwa mazowieckiego za pomocą anonimowych ankiet – formularzy internetowych²², skierowanych do rodziców i nauczycieli. Ankiety wypełniło 57 578 rodziców, 30 243 nauczycieli i 2 152 dyrektorów szkół. Głównym celem monitorowania było pozyskanie informacji od dyrektorów, nauczycieli i rodziców o tym, jak zorganizowane jest zdalne nauczanie w szkołach, które zadania szkoły wykonują prawidłowo, a w których obszarach konieczne jest udzielenie im wsparcia. W styczniu 2021 r. sporządzono Informację o wynikach monitorowania, w której przedstawiono wyniki ankiet, wnioski i rekomendacje.

Wyniki przeprowadzonego monitorowania wskazują, że organizacja zdalnego nauczania w zdecydowanej większości przypadków jest realizowana prawidłowo, w większości nie wskazano na potrzebę modyfikacji szkolnego zestawu programów nauczania²³, monitorowany jest dostęp uczniów i nauczycieli do infrastruktury informatycznej, Internetu, szkoły podejmują działania na rzecz bezpiecznej edukacji zdalnej, ustalono zasady potwierdzania uczestnictwa w zajęciach, monitorowania postępów ucznia, nauczyciele uczestniczyli w szkoleniach przygotowujących do

²¹ O których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 493, ze zm.).

²² Pytania w kwestionariuszach dotyczyły przede wszystkim: realizacji przez szkoły obowiązków w zakresie nauczania zdalnego, skali wykorzystywania przez rodziców możliwości organizacji nauki uczniom na terenie szkoły, monitorowania frekwencji uczniów, obszarów wymagających wsparcia dyrektora i nauczycieli.

²³ Spośród ankietowanych dyrektorów potrzebę modyfikacji szkolnego zestawu programów nauczania wskazało: ponad 20% dyrektorów szkół branżowych I stopnia, szkół policealnych, techników oraz około 13% dyrektorów szkół podstawowych.

pracy na odległość, niemniej wciąż potrzebują wsparcia w zakresie wspomagania ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, bezpieczeństwa danych osobowych, metodyki nauczania na odległość, rodzice wskazali na konieczność zwiększenia przepływu informacji pomiędzy szkołą a rodzicem (dotyczących w szczególności oceniania, sprawdzania wiedzy i umiejętności dziecka w trakcie nauki zdalnej), równomiernego obciążania uczniów w poszczególnych dniach tygodnia.

(akta kontroli str. 296-299, 338-386)

Na podstawie wniosków z monitorowania sformułowano rekomendacje dla dyrektorów szkół i organów prowadzących (w lutym 2021 r. zostały im przekazane z prośbą o podjęcie odpowiednich działań w celu ich wykorzystania) oraz organu nadzoru pedagogicznego w zakresie kontynuacji wspomagania dyrektorów szkół oraz nauczycieli we wskazanych przez nich ww. obszarach oraz zweryfikowania w szkołach, wskazanych w ankietach informacji o uczniach niespełniających obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki (w styczniu/lutym 2021 r. pracownicy Kuratorium przeprowadzili weryfikację).

(akta kontroli str. 385-386, 479-485)

Frekwencję uczniów i realizowanie przez nich obowiązku szkolnego/nauki monitorowano również poprzez kontakty telefoniczne wizytatorów z dyrektorami szkół (maj 2020 r.), pozyskiwanie informacji w tym zakresie od jednostek samorządu terytorialnego (pisma Kuratorium do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast województwa mazowieckiego z 2, 3 i 12 czerwca 2020 r.) i raportowanie zbiorczych wyników do Ministerstwa. W efekcie powyższego Kurator podejmował stosowne działania (np. kontrola doraźna w jednej ze szkół podstawowych – opisana w pkt. 3 niniejszego wystąpienia).

(akta kontroli str. 485-489, 590-610)

Nadzór na realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego w roku szkolnym 2019/2020 prowadzony był przede wszystkim w ramach kontroli planowych i doraźnych, natomiast w odniesieniu do podstawy programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie przeprowadzono monitorowanie w 17 szkołach.

Kurator monitorował i sprawozdawał Ministerstwu dane o formach, sposobach, metodach zdalnej realizacji indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia oraz innych zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, przedszkolach i szkołach specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych oraz w jednostkach pomocy społecznej (marzec/kwiecień 2020 r.) oraz w szkołach (kwiecień 2020 r.). W kwietniu 2020 r. przekazano do Ministerstwa informacje w zakresie m.in.: frekwencji uczniów, wdrożenia zdalnego nauczania, liczby uczniów objętych indywidualnym nauczaniem, zindywidualizowaną ścieżką kształcenia (liczbę szkół realizujących tę formę wsparcia), innymi zajęciami z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej z podziałem na rodzaj tej pomocy.

Kurator na zlecenie Ministerstwa, monitorował realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach, np. w kwietniu 2020 r. przekazano Ministerstwu informacje o liczbie jednostek realizujących zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (z podziałem na rodzaj pomocy), liczbie uczniów/wychowanków korzystających z zajęć.

(akta kontroli str. 64-97, 387-395, 398-427, 436-478)

3. Zgodnie z § 20 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego²⁴ Kurator opracował 31 sierpnia 2020 r. plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021, który zawierał elementy określone w ww. rozporządzeniu i został w terminie opublikowany na stronie internetowej Kuratorium. Kurator aktualizował plan nadzoru pedagogicznego, uwzględniając wprowadzone w trakcie roku szkolnego zmiany w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz wytyczne Ministra²⁵ i opublikował zmiany na stronie internetowej Kuratorium.

(akta kontroli str. 153-173, 177)

W okresie objętym kontrolą Kurator sprawował nadzór pedagogiczny nad szkołami, przeprowadzając²⁶:

- w roku szkolnym 2019/2020: ewaluacje w 54 szkołach, kontrole w 723 szkołach²⁷ (w tym 536 kontrole doraźnych²⁸), monitorowanie, w ramach różnych obszarów tematycznych i wspomaganie²⁹, którymi objęto wszystkie szkoły (2 988) będące w nadzorze Mazowieckiego Kuratora,
- w roku szkolnym i 2020/2021 (do końca I kwartału) kontrole w 452 szkołach (w tym 173 kontrole doraźne³⁰). Analogicznie jak w roku poprzednim monitorowaniem i wspomaganie w różnych obszarach tematycznych objęto wszystkie szkoły będące w nadzorze Kuratora (2 966).

Jak wyjaśnił Mazowiecki Wicekurator obserwacje zajęć, o których mowa w art. 55 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³¹ prowadzone przez wizytatorów Kuratorium są narzędziem wykorzystywanym przede wszystkim podczas ewaluacji. Podczas kontroli prowadzonych przez wizytatorów w trybie działań doraźnych metody wykorzystywane podczas badania dobierane są indywidualnie, w zależności od potrzeb. Formy i sposoby sprawowania nadzoru pedagogicznego były uwarunkowane aktualną sytuacją epidemiczną, wytycznymi MZ, MEN/MEiN, GIS. Nadzór pedagogiczny w okresie epidemii był zatem głównie sprawowany poprzez wspomaganie i monitorowanie, ewaluacje zostały zawieszane, a kontrole przeprowadzane zgodnie z wytycznymi MEiN. Liczba obserwacji stacjonarnych zajęć w okresie od 1 stycznia 2019 r. do końca I kwartału 2021 r. wyniosła: 54 w ramach kontroli i 797 w ramach ewaluacji.

(akta kontroli str. 174)

Kontrole doraźne, przeprowadzone w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 (do końca I kwartału) dotyczyły głównie następujących obszarów³²:

- wymaganych kwalifikacji nauczycieli – 85 kontrole (2019/2020) i 34 kontrole (2020/2021),
- realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania – odpowiednio 109 i 23 kontrole,
- przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz prowadzenia egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących

²⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1551.

²⁵ Aneks nr 1 z dnia 16 grudnia 2020 r., aneks nr 2 z dnia 16 kwietnia 2021 r., aneks nr 3 z dnia 27 maja 2021 r.

²⁶ Dane dotyczą szkół dla dzieci i młodzieży oraz szkół specjalnych.

²⁷ Kontrole planowe zostały przeprowadzone w trzech obszarach, obejmujących zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie indywidualizowanej ścieżki kształcenia; zgodność z przepisami prawa wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego w zakresie dotyczącym organizacji zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz opinii w sprawie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie indywidualizowanej ścieżki kształcenia; zgodność oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego.

²⁸ Bez kontroli związanych z oceną pracy dyrektora szkoły.

²⁹ Wspomaganie szkół polegające na zamieszczaniu na stronie internetowej Kuratorium informacji i wytycznych, przesyłaniu pism co do zasady było adresowane do wszystkich szkół, natomiast wideokonferencje organizowane na różne tematy skierowane były do odpowiednich typów szkół.

³⁰ Bez kontroli związanych z oceną pracy dyrektora szkoły.

³¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

³² Jedna kontrola w trybie działań doraźnych mogła dotyczyć więcej niż jednego obszaru.

obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w szczególności niestosowanie przez nauczycieli w ocenianiu bieżącym zapisów wewnątrzszkolnego oceniania – 83 i 21 kontroli,

- przestrzegania statutu szkoły lub placówki – 91 i 47 kontroli,
- przestrzegania praw dziecka i praw ucznia – 144 i 40 kontroli,
- zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki – 281 i 119 kontroli.
- innych zagadnień (m.in. nieprawidłowego sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły, organizacji pracy nauczycieli) – 708 i 239 kontroli.

Ww. obszary kontroli doraźnych obejmowały zagadnienia dotyczące zapewnienia uczniom dostępu do nauki, realizacji podstawy programowej, zaleceń wskazanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i potrzebie indywidualnego toku nauki³³. W roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzono trzy kontrole doraźne, których zakres dotyczył formuły nauczania na odległość (dwie kontrole) oraz zbyt dużego obciążenia dzieci (jedna). W przypadku jednej kontroli³⁴ nie stwierdzono nieprawidłowości, a w dwóch³⁵ sformułowano zalecenia w zakresie m.in. dokonywania wnikliwej analizy wyników klasyfikowania i promowania uczniów, sprawowania regularnego nadzoru pedagogicznego nad prowadzeniem dokumentacji przebiegu nauczania i realizacją obowiązku szkolnego przez uczniów oraz podejmowania i kontrolowania wszelkich działań pozwalających uczniom na jego spełnienie, organizowania pracy szkoły, w tym realizowania zadań z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość zgodnie z przepisami. Dyrektorzy ww. szkół poinformowali o realizacji zaleceń.

(akta kontroli str. 94-97, 179-183, 725-771)

We wnioskach z przeprowadzonego monitorowania i działalności wspomagającej MKO, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2019/2020, wskazano na potrzebę wspomagania dyrektorów szkół i placówek w zakresie m.in. realizacji działalności innowacyjnej, organizacji kształcenia zawodowego oraz wymiany informacji o dobrych praktykach w nauczaniu zdalnym (z wykorzystaniem strony internetowej Kuratorium).

Kurator realizując ww. wnioski zorganizował wideokonferencje, spotkania i szkolenia on-line dla dyrektorów, nauczycieli, rodziców i uczniów szkół (w tym przedstawione w pkt. 1 niniejszego wystąpienia), podczas których wspomagano działalność innowacyjną szkół, wymieniano informacje dotyczące dobrych praktyk w organizacji kształcenia na odległość, a na stronie internetowej Kuratorium udostępniano materiały z przeprowadzonych wideokonferencji/spotkań. Przykładowo:

- podczas szkolenia on-line „Jak sobie radzić z kształceniem na odległość” zorganizowanego³⁶ 28 sierpnia 2020 r. dla nauczycieli, przekazano nauczycielom przykłady dobrych praktyk radzenia sobie ze stresem, metody pracy z uczniami podczas pracy zdalnej, uczestnicy zapoznali się m.in. ze zjawiskiem trollingu, nowymi sposobami oceniania uczniów, podczas szkolenia doradca metodyczny w zakresie języka angielskiego omówił zagadnienie

³³ Stwierdzono na podstawie wybranych kontroli przeprowadzonych przez Kuratorium w związku z pozyskanymi informacjami rodziców uczniów, nauczycieli oraz wytycznymi Ministerstwa.

³⁴ Tematyka kontroli „Zgodność z przepisami prawa oświatowego organizacji zdalnego nauczania i przestrzegania praw ucznia”. Kontrola przeprowadzona 3 czerwca 2020 r. z inicjatywy własnej MKO.

³⁵ Tematyka kontroli: 1. „Realizacja zadań dyrektora szkoły w zakresie planowania, organizacji nadzorowania procesu kształcenia w trybie zdalnym, kontrolowania spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego oraz przeprowadzenia klasyfikacji w roku szkolnym 2019/2020” – kontrola przeprowadzona 09-10 lipca 2020 r. w związku z odpowiedzią organu prowadzącego szkołę na pismo Kuratorium dot. frekwencji uczniów; 2. „Organizacja pracy nauczycieli w szkołach publicznych” – kontrola przeprowadzona 1 lutego 2021 r. na zlecenie NIK.

³⁶ Przeprowadzone we współpracy ze Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną Uniwersytetu dla Rodziców i z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń.

dotyczące wyzwań dla nauczycieli jakie mogą wystąpić podczas kształcenia na odległość;

- podczas zorganizowanej³⁷ 8 grudnia 2020 r. konferencji on-line „Współczesny wymiar bezpieczeństwa w szkołach i placówkach w okresie pandemii” omówiono m.in. kwestię bezpieczeństwa z perspektywy potrzeb psychiczno-emocjonalnych uczniów, możliwych zachowań ryzykownych, prowadzenia lekcji w sieci oraz przetwarzania danych osobowych w okresie zdalnego nauczania (w konferencji uczestniczyło ponad 3 tys. osób)³⁸;
- w trakcie zorganizowanej³⁹ 2 lutego 2021 r. konferencji przedstawiono przykłady dobrych praktyk w zakresie wsparcia dzieci, rodziców i nauczycieli w okresie pandemii, organizatorzy zachęcali do tworzenia zamkniętych grup edukacyjnych (Messenger i Facebook), gdzie nauczyciele wysyłałoby materiały do pracy oraz linki do ciekawych, interaktywnych zadań, filmów, wirtualnych spacerów;
- w ramach webinarium „Sposoby wspomagania dzieci w nauce. Czas na naukę i relaks” (11 lutego 2021 r.) skierowanego do dyrektorów szkół, placówek, rodziców i nauczycieli został przygotowany i upowszechniony poradnik pomocny w rozwiązywaniu problemów, które mogą wystąpić po powrocie ucznia z nauki zdalnej do klasy szkolnej);
- Kuratorium we współpracy z MUW, NASK Państwowym Instytutem Badawczym, Komendą Stołeczną Policji, Urzędem Ochrony Danych Osobowych, konsultantami wojewódzkimi ds. psychiatrii i psychologii klinicznej, Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli przygotowało program „Reaguj i wspieraj. Koalicja na rzecz tworzenia bezpiecznego środowiska nauczania na odległość” kierowany do rodziców i nauczycieli, mający na celu wsparcie dzieci i młodzieży w nauce w czasie zdalnej edukacji. W ramach programu MKO zainicjował przeprowadzenie cyklu webinarium (trzech) dla rodziców i (trzech) kadry pedagogicznej (styczeń – marzec 2021 r.) prowadzonych przez ekspertów w danej dziedzinie⁴⁰. Na webinarium poruszano tematy związane m. in. z potrzebami psychicznymi i emocjonalnymi uczniów, wspomaganiem dzieci w nauce i zapewnieniem bezpieczeństwa w sieci w okresie kształcenia na odległość.

(akta kontroli str. 144, 150-151, 193-213, 247-251, 274-284, 516-518, 585-588)

Jak wyjaśnił Mazowiecki Kurator przykłady dobrych praktyk oraz materiały do wykorzystania przez nauczycieli np. informacja o serwisie Dyktanda.pl, przewodniku dla rodziców i nauczycieli po świecie odpowiedzialnej rozrywki cyfrowej „Granie nauczanie”, aktualne publikacje dotyczące edukacji oraz linki do pozycji prezentujących rozwiązania organizacyjne, dylematy prawne oraz rozważania dotyczące efektywnych metod pracy z uczniem realizującym obowiązek szkolny w sposób zdalny na bieżąco zamieszczano na stronie internetowej Kuratorium.”

(akta kontroli str. 582, 588-589)

4. Od 1 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2021 r. do Kuratorium wpłynęło łącznie 21 skarg dotyczących szkół dla dzieci i młodzieży (w tym 15 wpłynęło po 25 marca 2020 r.). Żadna ze skarg nie dotyczyła funkcjonowania szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19.

³⁷ We współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział oraz Ośrodkiem Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, Urzędem Ochrony Danych Osobowych, Komendą Stołeczną Policji.

³⁸ Zapis konferencji został udostępniony pod linkiem youtu.be/SVgGYIC0cHg (14 995 wyświetleń – stan na 25 czerwca 2021).

³⁹ We współpracy z Dyrektorem Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej TOP w Warszawie.

⁴⁰ Tematyka webinarium obejmowała: „Potrzeby psychiczne, społeczne i emocjonalne dzieci i młodzieży w okresie pandemii”, „Sposoby wspomagania dzieci w nauce. Czas na naukę i relaks. Atrakcyjne narzędzia i materiały online”, „Młodzi użytkownicy Internetu – wyzwania, bezpieczeństwo, ochrona wizerunku w sieci. Co wiemy, o czym nie wiemy, a czego się nie domyślamy czyli jak towarzyszyć dziecku w cyfrowym świecie?”, „Uczeń bezpieczny w sieci – jak przeciwdziałać zagrożeniom online. Kiedy i jak reagować?”, „Bezpieczeństwo danych osobowych w okresie kształcenia na odległość”, „Organizacja procesu wspomagania ucznia ze specjalnymi potrzebami w okresie pandemii”.

Od 1 stycznia 2020 r. do 7 maja 2021 r. do Kuratorium wpłynęło łącznie 11 wniosków dotyczących szkół (wszystkie wpłynęły po 25 marca 2020 r.). Żaden z nich nie dotyczył funkcjonowania szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19.

(akta kontroli str. 41-44)

5. W budżecie Wojewody Mazowieckiego w zakresie wspierania organizacji doradztwa metodycznego na obszarze województwa mazowieckiego wyodrębniono:

- w 2020 r. – 1 921,0 tys. zł (plan pierwotny), po zmianach – 4 167,1 tys. zł (w tym blokada środków 145,0 tys. zł zgodnie z decyzją Wojewody Mazowieckiego⁴¹), z czego wykorzystano 3 729,2 tys. zł (31,3% planu po zmianach).

Niskie wykorzystanie zaplanowanych środków finansowych wynikało z mniejszej – w porównaniu do przewidywanej w planie sieci doradztwa – liczby doradców realizujących zadania w placówkach doskonalenia nauczycieli na terenie województwa mazowieckiego.

Mazowiecki Kurator wyjaśnił, że w związku z niewystarczającym zainteresowaniem nauczycieli ubiegających się o stanowisko doradcy metodycznego MKO prowadził rozmowy telefoniczne z dyrektorami placówek doskonalenia nauczycieli i ponawiał ogłoszenia dla kandydatów na stanowisko doradcy metodycznego w różnorodnych specjalnościach zgodnie z zapotrzebowaniem szkół i placówek oświatowych funkcjonujących w okresie pandemii, tj. w systemie nauczania zdalnego. Również w trakcie organizowanych wideokonferencji dla dyrektorów szkół i przedstawicieli organów prowadzących MKO zachęcał dyrektorów do upowszechniania informacji na temat naborów na doradców metodycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia na odległość.

- w 2021 r. – 11 880,0 tys. zł (plan pierwotny), na koniec I kwartału 2021 r. wykorzystano 431,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 506-514, 714-715)

W ramach środków przeznaczonych na wspieranie organizacji doradztwa metodycznego w 2020 r. przeprowadzono sześć naborów⁴² na doradców metodycznych szkół i placówek oświatowych województwa mazowieckiego, w wyniku których powierzono zadania 69 doradcom metodycznym, a w 2021 r jeden nabór⁴³ (powierzono zadania 16 doradcom metodycznym). Według stanu na kwiecień 2021 r. plan sieci doradztwa metodycznego w województwie mazowieckim obejmował łącznie 142 doradców różnych specjalności (plan 253).

(akta kontroli str. 490-503, 514-515)

Mazowiecki Kurator współdziałał z placówkami doskonalenia nauczycieli w celu realizacji zadań dotyczących diagnozowania, na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego, potrzeb w zakresie doskonalenia nauczycieli. W latach 2020-2021 MKO prowadził z dyrektorami placówek doskonalenia nauczycieli konsultacje, których przedmiotem było zbieranie informacji na temat potrzeb w zakresie wsparcia nauczycieli i dyrektorów szkół przez doradców metodycznych według specjalności. Konsultacje miały charakter cykliczny i realizowane były poprzez spotkania, wideokonferencje, rozmowy telefoniczne prowadzone w miarę potrzeb oraz wideorozmowy. Wynikiem konsultacji było m.in. zwiększenie częstotliwości naboru na stanowisko nauczyciela doradcy metodycznego, włączenie dyrektorów placówek doskonalenia nauczycieli w poszukiwanie kandydatów na doradców metodycznych i promowanie pracy doradcy metodycznego wśród nauczycieli, modyfikacja planów pracy placówek na dany rok szkolny, z uwzględnieniem tematyki szkoleń dotyczącej

⁴¹ Nr 42/2020 z dnia 31 grudnia 2020 r., pismo znak WF-I.3111.15.68.2020 z dnia 31 grudnia 2020 r.

⁴² Poszczególne nabory trwały od daty ogłoszenia do: 18 marca 2020 r., 15 czerwca 2020 r., 31 lipca 2021 r. 30 września 2020 r., 31 października 2020 r., nabór do 30 grudnia 2020 r.

⁴³ Nabór trwał od daty ogłoszenia do 16 kwietnia 2021 r.

pracy zdalnej oraz zmian w zakresie wymagań na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym (zgodnie z wytycznymi Ministerstwa).

(akta kontroli str. 589-590, 715-717)

Kurator zwracał się do dyrektorów ww. placówek z prośbą o realizację szkoleń wspierających nauczycieli w pracy z uczniami w czasie pandemii. Od marca 2020 r. do końca lipca 2020 r. placówki doskonalenia funkcjonujące na terenie województwa mazowieckiego zorganizowały łącznie 412 szkoleń on-line, dotyczących obszaru nauczania zdalnego, w których mogli uczestniczyć nauczyciele z województwa mazowieckiego. Prowadzone szkolenia dotyczyły m.in.: prowadzenia lekcji on-line z wykorzystaniem Microsoft 365, organizacji lekcji on-line z matematyki, testów on-line i innych pomysłów na sprawdzenia wiedzy uczniów – języki obce, konstruowania lekcji zdalnej.

(akt kontroli str. 519-521, 712-713)

MKO we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi organizował konferencje, szkolenia on-line oraz webinaria, mające na celu wsparcie nauczycieli, rodziców i uczniów w związku z kształceniem w sytuacji zagrożenia COVID-19, w tym w zakresie bezpieczeństwa psychicznego i emocjonalnego. Przykładowo:

- wideokonferencja dotycząca kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2020/2021, zorganizowana 4 września 2020 r.;
- konferencja on-line zorganizowana 8 września 2020 r. we współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN) pt. „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej”. Dokumentowanie działań wynikających z przepisów prawa;
- konferencja on-line zorganizowana 13 stycznia 2021 r. pt. „Przywrócić radość życia – jak rozpoznać i pomóc osobie w kryzysie suicydalnym?” (opisana w pkt. 1 niniejszego wystąpienia);
- wideokonferencja pt. „Efektywna realizacja doradztwa zawodowego oraz monitorowania podstawy programowej – szansą na podniesienie jakości pracy szkoły branżowej”, zorganizowana 4 lutego 2021 r.⁴⁴;
- wideokonferencje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w dniach: 10 lutego 2021 r. dotycząca szczepienia nauczycieli i innych grup pracowników szkół i placówek oświatowych, 30 kwietnia 2020 r. dotycząca współpracy poradni psychologiczno-pedagogicznych ze szkołami (opisana w pkt. 1 niniejszego wystąpienia);
- webinaria (w ramach programu „Reaguj i wspieraj”) adresowane do rodziców, podczas których poruszano tematykę bezpieczeństwa i wspomaganie dzieci w trakcie nauki zdalnej⁴⁵.

(akta kontroli str. 193-213, 247-249, 285-287, 585-587, 772)

Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczono poradnik „Jak pomóc uczniom wrócić do nauczania stacjonarnego w szkole” przygotowany w styczniu 2021 r., wspólnie z Zespołem Nauczycieli Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Uniwersytet dla Rodziców” w Warszawie i Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim. W związku powrotem uczniów do szkoły, w maju 2021 r. Kurator zwrócił się do poradni psychologiczno-pedagogicznych o udzielenie wsparcia i zadbanie o stan emocjonalny uczniów.

⁴⁴ Podczas konferencji, omówiona została rola doradcy zawodowego w rozwoju zawodowym ucznia szkoły ponadpodstawowej. Prelegenci zaprezentowali działania wzmacniające potencjał i możliwości szkół kształcących w zawodach, zasady konstruowania programów kształcenia w zawodzie oraz narzędzie do monitorowania realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodach dla pięcioletniego technikum. W ramach konferencji zostały przedstawione projekty i inicjatywy, które umożliwiają poszerzanie wiedzy podstawowej lub specjalistycznej oraz możliwości zdobywania nowych umiejętności i kompetencji na ścieżce edukacji.

⁴⁵ Zorganizowane w styczniu i w lutym 2021 r.

We współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi z terenu województwa mazowieckiego upowszechniono na stronie internetowej Kuratorium informacje dotyczące: możliwości skorzystania przez osoby przeżywające kryzys emocjonalny ze wsparcia poradni zgodnie z rejonem ich działania (z załączonymi tabelami z rejonami działania poradni, adresami, godzinami dyżurów oraz danymi kontaktowymi); wsparcia poradni w okresie ferii zimowych oraz rozpoczęcia z dniem 1 stycznia 2021 r. działalności poradni on-line „Zawsze Jest Jakieś Wyjście”.

(akta kontroli str. 335-337, 563-564, 703-706)

Mazowiecki Kurator nie opracowywał programów wykorzystania środków dofinansowania doskonalenia nauczycieli. Zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 9 ustawy Prawo oświatowe Kurator współdziałał z placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i bibliotekami pedagogicznymi w zakresie diagnozowania, na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego, potrzeb doskonalenia nauczycieli. Działania MKO w tym zakresie dotyczyły w szczególności: powierzania nauczycielowi zadań doradcy metodycznego, przygotowania planu sieci doradztwa metodycznego na terenie województwa, w porozumieniu z dyrektorami publicznych placówek doskonalenia, opiniowania planów pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli na dany rok szkolny.

(akta kontroli str. 504-505, 524-543)

6. Kurator współpracował z administracją rządową szczebla centralnego i wojewódzkiego, służbami sanitarno-epidemiologicznymi, z jednostkami samorządu terytorialnego, a także fundacjami na rzecz wsparcia szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19. W ramach tej współpracy m.in.: rozpowszechniano i publikowano na stronie internetowej Kuratorium wytyczne GIS, zalecenia i rekomendacje Ministra Edukacji, Ministra Zdrowia (związane z zagrożeniem koronawirusem, zawieszeniem zajęć w szkołach, zmianami w przepisach prawnych związanych z COVID-19, cyberbezpieczeństwem). Kuratorium pośredniczyło w przekazaniu szkołom sprzętu komputerowego⁴⁶, koordynowało w województwie mazowieckim współpracę z TVP w zakresie projektu „Lekcje z TVP”, rozpowszechniało informację dot. dofinansowania zakupu sprzętu dla uczniów w ramach programu „Zdalna szkoła”; zorganizowało wideokonferencję dla dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi z udziałem Wojewody Mazowieckiego, GIS i przedstawicieli organów prowadzących placówki oświatowe z terenu województwa mazowieckiego. Uczestniczyło w realizacji rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020-2024 – „Aktywna tablica”; promowało we współpracy z Narodowym Funduszem Zdrowia działania profilaktyczne oraz szczepienia przeciwko COVID-19 (np. 10 i 12 lutego 2021 r. zorganizowano wideokonferencje poświęcone omówieniu przebiegu procesu szczepień wśród nauczycieli i określonych grup pracowników szkół i placówek).

Tematem współpracy m.in. z Rzecznikiem Praw Dziecka i Polskim Towarzystwem Suicydalnym była problematyka zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży⁴⁷. W ramach współpracy szczególną uwagę zwracano także na kwestie edukacji zdrowotnej.

(akta kontroli str. 582-584, 592-709, 772-773)

7. W okresie objętym kontrolą (na 30 września) w województwie mazowieckim funkcjonowało: w 2019 r. – 2988 szkół (w tym 2276 prowadzonych przez jst), z tego szkoły podstawowe – 1921 i ponadpodstawowe – 1067⁴⁸; w 2020 r. – 2 966 szkół

⁴⁶ W porozumieniu z Fundacją KPMG w dniu 26 marca 2020 r. przekazano informację dyrektorom VII LO w Warszawie i XIV LO w Warszawie o możliwości przekazania sprzętu komputerowego. Komputery zostały wypożyczone uczniom ww. szkół.

⁴⁷ Rzecznik Praw Dziecka uczestniczył w konferencji „Przywrócić radość życia – jak rozpoznać i pomóc osobie w kryzysie suicydalnym?”.

⁴⁸ W tym 413 szkół ogólnokształcących i 654 szkoły zawodowe.

(w tym 2253 prowadzone przez jst), z tego szkoły podstawowe – 1909 i ponadpodstawowe – 1057⁴⁹, do których uczęszczało odpowiednio: 711286 uczniów (88,3% uczęszczało do szkół prowadzonych przez jst), w tym 466510 do szkół podstawowych i 244776 do szkół ponadpodstawowych⁵⁰ oraz 727314 (87,2% uczęszczało do szkół prowadzonych przez jst), w tym 474446 do szkół podstawowych i 252868 do szkół ponadpodstawowych⁵¹. Liczba uczniów objętych indywidualnym nauczaniem oraz liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wyniosła odpowiednio: w roku szkolnym 2019/2020 – 1423⁵² i 28507⁵³, w roku szkolnym 2020/2021⁵⁴ – 1224 i 31215. Liczba etatów nauczycielskich w ww. latach szkolnych wyniosła odpowiednio: 60350 oraz 63118.

(akta kontroli str. 184-189)

Sprawy dotyczące wynagradzania nauczycieli (m.in. godzin ponadwymiarowych) były poruszane podczas posiedzeń Zespołu ds. Oświaty Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w województwie mazowieckim⁵⁵ (lipiec 2020 r.), z udziałem przedstawicieli Kuratorium. Uchwałą nr 11/20 Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego przyjęto stanowisko w sprawie przyszłości zdalnej edukacji, w którym m.in. zaapelowano do dyrektorów jednostek oświatowych i samorządów, by doceniając ogrom pracy i zaangażowanie nauczycieli, wypłacali im wynagrodzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Stanowisko zostało zaakceptowane przez wszystkie strony dialogu WRDS.

(akta kontroli str. 582, 590-591, 616-627)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, 21 lipca 2021 r.

kontroler
Monika Popławska
doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura NIK w Warszawie

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up.
Michał Musioł
p.o. Wicedyrektora

⁴⁹ W tym 418 szkół ogólnokształcących i 639 szkół zawodowych.

⁵⁰ W tym 118 659 uczniów było w szkołach ogólnokształcących i 126 117 w szkołach zawodowych.

⁵¹ W tym 121 285 uczniów było w szkołach ogólnokształcących i 131 583 w szkołach zawodowych.

⁵² Według danych w Systemie Informacji Oświatowej (SIO) na 24 sierpnia 2020 r.

⁵³ Według danych w SIO na 30 września 2019 r.

⁵⁴ Według danych w SIO na 30 września 2020 r.

⁵⁵ Dalej: WRDS.